

Kohtuasi C-399/22**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

15. juuni 2022

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Conseil d'État (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

9. juuni 2022

Kaebuse esitaja:

Confédération paysanne (Prantsuse põllumajandustootjate ühendus)

Vastustajad:

Ministère de l'agriculture et de la souveraineté alimentaire (Prantsusmaa põllumajandus- ja toiduainetega kindlustatuse ministeerium)

Ministère de l'économie, des finances et de la souveraineté industrielle et numérique (Prantsusmaa majanduse, rahanduse ja tööstuse ning digitaalse suveräänsuse ministeerium)

CONSEIL D'ÉTAT (Prantsusmaa kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu)

kes lahendab kohtuvaidlust

[...]

9. juuni 2022. aasta otsus

Võttes arvesse järgmist menetlust:

2. oktoobril 2020 ning 12. novembril ja 15. detsembril 2021 riiginõukogu kohtuvaidluste osakonna sekretariaadis registreeritud taotluses, kaebuses ja repliigis palub Confédération paysanne riiginõukogul:

1°) tühistada pädevuse ületamise tõttu põllumajandus- ja toiduministri ning majandus-, rahandus- ja majanduse taastamise ministri vaikimis tehtud otsus, millega keelduti kehtestamast keeldu teatavate Lääne-Saharast pärit põllumajandustoodete impordile tolliseadustiku artikli 23a alusel;

2°) kohustada majandus-, rahandus- ja majanduse taastamise ministrit ning põllumajandus- ja toiduministrit tolliseadustiku artikli 23a alusel kahe kuu jooksul pärast otsuse vastuvõtmist andma määrust, millega kehtestatakse keeld Lääne-Saharast pärit kirsstomatite ja melonite impordile tingimustel, mis ei ole kooskõlas Euroopa Liidu õigusega:

3°) teise võimalusena pöörduda Euroopa Liidu Kohtusse eelotsusetaotluse saamiseks esiteks selle kohta, kas Lääne-Sahara eristaatust arvestades tuleb Euroopa Liidu õigust, eelkõige määrusi nr 1308/2013, nr 543/2011 ja nr 1169/2011 tõlgendada nii, et nendega kaasneb kohustus märkida värske puu- ja köögivilja pakil ja pakendil päritolu kohta Maroko asemel Lääne-Sahara territoorium, ning teiseks, kas Maroko ametiasutustele selleks antud luba võimaldab neil kontrollida kõnealuselt territooriumilt pärinevate toodete vastavust, ning viimaks, kas nõukogu 28. jaanuari 2019. aasta otsusega (EL) 2019/217 Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (millega muudetakse Euroopa – Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolle nr 1 ja nr 4) sõlmimise kohta, tehakse erand liidu tolliseadustikus määratletud mittesooduspäritolu määramise suhtes kohaldatavatest eeskirjadest, ning kui see on nii, kas see otsus on kooskõlas liidu esmase õigusega.

[...]

Confédération paysanne väidab, et:

- vaidlustatud otsus kahjustab tema huve:
- pädevad ministrid ei saanud hoiduda seaduslikult oma tolliseadustiku artiklist 23a tuleneva pädevuse teostamisest;
- vaidlustatud otsus, milles keeldutakse seoses kõnealuste toiduainete päritoluga viidata rahvusvaheliselt tunnustatud piiridele, seda nii tarbijatele toiduainete kohta teabe andmisel, eelkõige puu- ja köögiviljade märgistamise osas, kui ka seoses vastavuskontrollide ja vastavussertifikaatidega, mis on kohaldatavad Lääne-Saharast pärinevatele tomatitele ja melonitele, on vastuolus määruse nr 1308/2013 artikliga 74, määruse nr 543/2011 artikli 3 lõigetega 1 ja 2 ning artikli 5 lõikega 1 ja artikliga 8 ning määrusega nr 1169/2011, Euroopa Liidu tolliseadustiku artikliga 60 ning 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määruse 2015/2446 artikliga 31, samuti Euroopa Komisjoni seisukohaga;
- see on vastuolus määruse nr 1169/2011 artikli 9 lõike 1 punktiga i, artikli 26 lõike 2 punktiga a ja artikli 7 lõike 1 punktiga a, tõlgendatuna Euroopa Liidu

Kohtu kohtuasja C-104/16 arvestades, mis käsitleb toidu päritoluterritooriumi märkimist, kuivõrd „omamaised toiduained“ tolliseadustiku artikli 23a tähenduses kuuluvad kõnealuse määruse reguleerimisalasse, asjaomased tooted on koristatud Lääne-Saharas ja märke „Päritolu: Maroko“ on seega vale;

– [...]

Majandus-, rahandus- ja majanduse taastamise minister palus 12. novembril 2021 ja 15. veebruaril 2015 registreeritud vastustaja vastustes jätta kaebus rahuldamata. Ta väidab esimese võimalusena, et kaebus on vastuvõetamatu, sest vaidlustatud vaikumisi tehtud otsus ei kujuta endast õigusakti, mida saab edasi kaevata pädevuse ületamise eest, ja teise võimalusena, et esitatud väited on põhjendamatud.

15. novembril 2021 registreeritud vastustaja vastuses palus põllumajandus- ja toiduminister kaebus rahuldamata jätta, nõustudes majandus-, rahandus- ja majanduse taastamise ministri esitatud märkustega.

[...] [Liikmesriigi kohtuasja menetlemisega seotud kaalutlused]

Võttes arvesse teisi toimikus olevaid dokumente;

Arvestades:

– [...]

– Euroopa Liidu lepingut;

– Euroopa Liidu toimimise lepingut, eelkõige selle artiklit 267;

– Euroopa–Vahemere piirkonna 26. veebruari 1996. aasta lepingut, millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel;

– nõukogu 28. jaanuari 2019. aasta otsust (EL) 2019/217 Euroopa Liidu ja Maroko Kuningriigi vahelise kirjavahetuse vormis lepingu (millega muudetakse Euroopa - Vahemere piirkonna lepingu (millega luuakse assotsiatsioon ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Maroko Kuningriigi vahel) protokolle nr 1 ja nr 4) sõlmimise kohta;

– komisjoni 7. juuni 2011. aasta määrust (EL) nr 543/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses puu- ja köögiviljasektori ning töödeldud puu- ja köögivilja sektoriga;

– Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määrust (EL) nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele;

– Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. oktoobri 2013. aasta määrust (EL) nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik;

– Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrust nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, millega asendati määrus (EÜ) nr 1234/2007;

– komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeritud määrust (EL) nr 2015/2446;

– komisjoni 13. märtsi 2017. aasta rakendusmäärust (EL) nr 2017/892, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1308/2013 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses puu- ja köögiviljasektori ning töödeldud puu- ja köögivilja sektoriga;

– [...]

– tolliseadustikku;

– [...]

[...]

ning arvestades järgmist:

- 1 Confédération paysanne palus majandus-, rahandus- ja majanduse taastamise ministril ning põllumajandus- ja toiduministril tolliseadustiku artikli 23a alusel anda määrus, millega kehtestataks keeld Lääne-Sahara territooriumil koristatud kirsstomatite ja „Charentais“ melonite impordile, kuna see territoorium ei kuulu Maroko Kuningriiki ning seetõttu rikub nende toodete Marokost pärinevaks märkimine Euroopa Liidu õiguse sätteid, mis käsitlevad tarbijatele müügiks pakutava puu- ja köögivilja päritolu alase teabe andmist. Ta palub tühistada nende kahe ministri otsuse tema taotlus vaikimisi rahuldamata jätta pädevuse ületamise tõttu.
- 2 Tolliseadustiku artiklis 23a on sätestatud: „*Ilma et see piiraks rahvusvaheliste lepingute kohaldamist, võib majandus- ja rahandusministri, ressursside eest vastutava ministri ning pettusevastase võitlusega tegeleva põllumajandusministri ühiste määrustega keelustada või reguleerida selliste mis tahes liiki või päritolu toiduainete, tooraine ja toodete importi, mis ei vasta omamaistele samalaadsetele toiduainetele, toorainele või toodetele turustamise või müügi osas kehtestatud õigus- või haldusnormidele.*“

Majandus-, rahandus- ja majanduse taastamise ministri esitatud vastuvõetamatuse väide:

- 3 [...]. [Liikmesriigi õiguse kaalutlused, mis ei mõjuta vaidlust]

Majandus-, rahandus- ja majanduse taastamise ministri ning põllumajandus- ja toiduministri Lääne-Sahara territooriumilt pärineva puu- ja köögivilja impordi keelu kehtestamisest keeldumise õiguspärasus:

- 4 [...]

- 5 [...] [Liikmesriigi õiguse kaalutlused, mis ei mõjuta vaidlust]
- 6 Confédération paysanne väidab, et vaidlustatud otsuses rikutakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse nr 1308/2013 artikleid 74 ja 76, komisjoni 7. juuni 2011. aasta määruse nr 543/2011 artikli 3 lõiget 1, artikli 3 lõiget 2, artikli 5 lõiget 1 ja artiklit 8, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määruse nr 1169/2011 artiklit 26, Euroopa Liidu tolliseadustiku artiklit 60, komisjoni 28. juuli 2015. aasta delegeeritud määruse nr 2015/2446 artiklit 31 ja Euroopa Komisjoni seisukohta sellega, et selles otsuses keeldutakse seoses kõnealuste toiduainete päritoluga viitamast rahvusvaheliselt tunnustatud piiridele, seda nii tarbijatele toiduainete kohta teabe andmisel, eelkõige puu- ja köögiviljade märgistamise osas, kui ka seoses Lääne-Saharast pärit tomatite ja melonite suhtes kohaldatavate vastavuskontrollide ja vastavussertifikaatidega. Lisaks on tema arvates vaidlustatud otsus vastuolus määruse nr 1169/2011 artikli 9 lõikega 1, artikli 26 lõike 2 punktiga a ja artikli 7 lõike 1 punktiga a, tõlgendatuna Euroopa Liidu Kohtu kohtuotsust 104/16 arvestades, mis käsitleb toidu päritolul territooriumi märkimist, kuivõrd „omamaised toiduained“ tolliseadustiku artikli 23a tähenduses kuuluvad kõnealuse määruse reguleerimisalasse, asjaomased tooted on koristatud Lääne-Saharas ja märged „Päritolu: Maroko“ on seega vale.
- 7 [...].
- 8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta määruse nr 1169/2011, milles käsitletakse toidualase teabe esitamist tarbijatele, artikli 9 kohaselt: „1. Vastavalt artiklitele 10–35 ja käesolevas peatükis sätestatud eranditele on kohustuslikud järgmised andmed: / [...] päritoluriik või lähtekoht, kui see on sätestatud artiklis 26; [...]“. Sama määruse artikli 26 kohaselt: „[...] 2. Päritoluriigi või lähtekoha märkimine on kohustuslik: / a) kui selle märkimata jätmine võib tarbijaid toidu tegeliku päritoluriigi või lähtekoha määramisel eksitada, eriti kui toidule lisatud teave või märgistus tervikuna viitaks muidu sellele, et toidul on teine päritoluriik;/ [...]“. 17. detsembri 2013. aasta määruse nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus, artikli 76 kohaselt: „1. Peale selle, kui see on artiklis 75 osutatud kohaldatavate turustusstandardite seisukohast asjakohane, võib puu- ja köögiviljasektori tooteid, mis on mõeldud tarbijale värskelt müümiseks, turustada üksnes siis, kui need on veatud ja turustatava kvaliteediga ning kui on näidatud nende päritoluriik. / 2. Lõikes 1 osutatud turustamisstandardeid ning muid käesoleva alajao kohaselt puu- ja köögiviljasektori suhtes kohaldatavaid turustamisstandardeid kohaldatakse kõikides turusetappides, sealhulgas importimisel [...]. / 3. Turustamisstandarditega hõlmatud puu- ja köögiviljasektori toodete valdaja ei tohi liidus neid tooteid esitleda, müügiiks pakkuda või tarnida ega turustada muul viisil kui nendele standarditele vastavalt, vastutades ühtlasi nimetatud standarditele vastavuse tagamise eest. / [...]“. Vastavalt komisjoni rakendusmäärusele nr 543/2011, mille sätetega täpsustatakse puu- ja köögiviljadele (sh melon) kohaldatava üldise turustusstandardi sisu ja kehtestatakse erieeskirjad tomatite jaoks, tuleb pakendil, arvetel ja

saatedokumentidel ning jaemüügi ajal kohustuslikus korras ära näidata esiteks pakendaja ja kaubasaatja aadress ning teiseks toote päritoluriigi täielik nimi, millele võib tomatite puhul lisada „tootmispiirkonna“. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse nr 952/2013, millega kehtestatakse liidu tolliseadustik, artiklis 134 on sätestatud: „1. Liidu tolliterritooriumile toodud kaup kuulub saabumisest alates tollijärelevalve alla ja toll võib seda kontrollida. Vajaduse korral kehtivad kauba suhtes keelud ja piirangud, mis on muu hulgas õigustatud kõlbluse, avaliku korra või avaliku julgeoleku seisukohast, inimeste, loomade või taimede elu ja tervise kaitsmiseks, keskkonna kaitsmiseks, kunstilise, ajaloolise või arheoloogilise väärtusega rahvusliku rikkuse kaitsmiseks ning tööstusvõi kaubandusomandi kaitsmiseks, sealhulgas uimastite lähteainete, teatavaid intellektuaalomandiõigusi rikkuvate kaupade ja sularaha kontroll, samuti kalavarude kaitse ja majandamise ning kaubanduspoliitika meetmete rakendamine. / Kaup jääb järelevalve alla seni, kui see on vajalik selle tollistaatuse määramiseks ning seda ei või ära viia ilma tolli loata. / Kui kauba tollistaatus liidu kaubana on tõendatud, ei kuulu see enam tollijärelevalve alla, ilma et see piiraks artikli 254 kohaldamist. / Liiduväline kaup jääb tollijärelevalve alla seniks, kuni selle tollistaatus muutub või see viiakse liidu tolliterritooriumilt välja või hävitatakse“.

- 9 Kõigist neist sätetest tuleneb, et päritoluriigi või -territooriumi märkimise nõue, mis on mõeldud tarbija teavitamiseks ja on seega osa turustamisstandardist, tuleb põhimõtteliselt täita juba importimisel. Ükski neist määrustest ei anna liikmesriikidele siiski sõnaselget õigust võtta üksik- või üldisi meetmeid, millega keelatakse nõuetele mitte vastavate toodete import, arvestades, et niisugune meede, eelkõige juhul, kui imporditingimuste rikkumine toimub massiliselt, mis muudab arvukad kontrollid pärast toodete levimist kogu Euroopa Liidu territooriumil keeruliseks, võiks õigustada konkreetsest riigist pärineva puu- ja köögivilja impordi suhtes keelu kehtestamist liikmesriigi tasandil. Seega sõltub vastus Confédération paysanne'i kaebuses esitatud väidetele esiteks sellest, kas määruse nr 1169/2011, määruse nr 1308/2013, määruse nr 543/2011 ja määruse nr 952/2013 sätteid tuleb tõlgendada nii, et need võimaldavad liikmesriigil võtta riigisiseseid meetmeid, millega kehtestatakse keeld konkreetsest riigist pärit puu- ja köögivilja impordile, mis ei vasta määruse nr 1169/2011 artiklile 26 ja määruse nr 1308/2013 artiklile 76, sest puudub märge riigi või territooriumi kohta, kust need tegelikult pärinevad, eelkõige juhul, kui selline rikkumine toimub massiliselt ja seda ei ole lihtne kontrollida pärast nende toodete liidu territooriumile sisenemist.
- 10 Peale selle järeldas Euroopa Liidu Kohus talle esitatud küsimuses, kas Maroko ja Euroopa Liidu vahel sõlmitud assotsiatsioonileping ja ka sellel põhinevad lepingud kehtisid Lääne-Sahara suhtes, oma 21. detsembri 2016. aasta kohtuotsuses nõukogu vs. Front Polisario (kohtuasi C-104/16 P) ja 27. veebruari. 2018. aasta kohtuotsuses Western Sahara Campaign UK (kohtuasi C-266/16) enesemääramise põhimõtete ja lepingute suhtelise toime alusel, et Lääne-Saharat ei saa nende sätete tähenduses pidada Maroko osaks. Pärast kõnealuseid kohtuotsuseid sõlmisid Euroopa Liit ja Maroko Kuningriik siiski kirjavahetuse

vormis lepingu, mis kiideti heaks nõukogu 28. jaanuari 2019. aasta otsusega, millega muudetakse Euroopa-Vahemere piirkonna assotsiatsioonilepingu protokolle nr 1 ja 4, milles käsitletakse Marokost pärit põllumajandustoodete impordi suhtes Euroopa Liidu kohaldatavat korda ja mõiste “päritolustaatusena tooted“ määratlust, et laiendada Lääne-Saharast pärit toodetele tariifseid soodustusi, mida antakse liitu eksporditavatele Marokost pärit toodetele. Kuigi see leping tühistati Euroopa Liidu Üldkohtu 29. septembri 2021. aasta otsusega T-279/19, säilitati selle mõju, et säilitada liidu välistegevus ja tema kohustuste õiguskindlus, eelkõige kuni Euroopa Kohtu otsuseni, mis käsitleb komisjoni poolt Üldkohtu otsuse peale esitatud apellatsioonkaebust. Kui punktis 9 esitatud küsimusele vastatakse jaatavalt, sõltub vastus Confédération paysanne'i esitatud väidetele sellest, kas seda kirjavahetuse vormis lepingut tuleb tõlgendada nii, et määruse (EL) nr 1669/2011 artiklite 9 ja 26 ning määruse (EL) nr 1308/2011 artikli 76 kohaldamisel on esiteks Lääne-Sahara territooriumil koristatud puu- ja köögiviljade päritoluriigiks Maroko ja teiseks on Maroko ametiasutused pädevad väljastama määruses nr 543/2011 sätestatud vastavussertifikaate kõnealusel territooriumil koristatud puu- ja köögiviljadele.

- 11 Kui punktis 10 esitatud küsimusele vastatakse jaatavalt, sõltub vastus kaebuses esitatud väidetele kolmandaks sellest, kas nõukogu 28. jaanuari 2019. aasta otsus, millega kiidetakse heaks kirjavahetuse vormis leping, on kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikega 5, selle lepingu artikliga 21 ja eelkõige ÜRO harta artiklis 1 meelde tuletatud tavaõigusliku enesemääramise põhimõttega.
- 12 Lõpuks, neljandaks sõltub vastus kaebuses esitatud väidetele sellest, kas, võttes arvesse selle territooriumi olukorra analüüsi, mida tehti Euroopa Kohtu 21. detsembri 2016. aasta otsuses nõukogu vs. Front Polisario (kohtuasi C-104/16 P) ja 27. veebruari 2018. aasta otsuses Western Sahara Campaign UK (kohtuasi C-266/16), ning eelmistele küsimustele antud vastuseid, määruse (EL) nr 1669/2011 artikleid 9 ja 26 ning määruse (EL) nr 1308/2011 artiklit 76 tuleb tõlgendada nii, et importimise ja tarbijale müümise etapis ei tohi Lääne-Sahara territooriumil koristatud puu- ja köögivilja pakendil mainida päritoluriigina Marokot, vaid seal peab olema märgitud Lääne-Sahara territoorium.
- 13 Kõnealused küsimused on Conseil d'État' (kõrgeima halduskohtuna tegutsev riiginõukogu) [...] menetluses oleva vaidluse lahendamise jaoks otsustava tähtsusega ning need on väga keerulised. Seetõttu tuleb need esitada ELTL artikli 267 alusel Euroopa Liidu Kohtule ning peatada Confédération paysanne'i kaebuse menetlemine, kuni Euroopa Kohus on otsuse teinud.

O T S U S T A B:

Artikkel 1: Peatada Confédération paysanne'i kaebuse menetlemine seniks, kuni Euroopa Liidu Kohus on teinud otsuse järgmiste küsimuste kohta:

1. Kas määruseid nr 1169/2011, nr 1308/2013, nr 543/2011 ja nr 952/2013 tuleb tõlgendada nii, et need võimaldavad liikmesriigil

võtta riigisiseseid meetmeid, millega kehtestatakse keeld konkreetsest riigist pärit puu- ja köögivilja impordile, mis ei vasta määruse nr 1169/2011 artiklile 26 ja määruse nr 1308/2013 artiklile 76, sest puudub märged riigi või territooriumi kohta, kust need tegelikult pärinevad, eelkõige juhul, kui selline rikkumine toimub massiliselt ja seda ei ole lihtne kontrollida, kui tooted on liidu territooriumile sisenenud?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kas nõukogu 28. jaanuari 2019. aasta otsusega heaks kiidetud kirjavahetuse vormis lepingut, millega muudetakse 26. veebruari 1996. aasta Euroopa-Vahemere piirkonna assotsiatsioonilepingu (millega luuakse assotsiatsioon Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning Maroko vahel) protokolle nr 1 ja 4, tuleb tõlgendada nii, et määruse (EL) nr 1669/2011 artiklite 9 ja 26 ning määruse (EL) nr 1308/2011 artikli 76 kohaldamisel on esiteks Lääne-Sahara territooriumil koristatud puu- ja köögiviljade päritoluriigiks Maroko ja teiseks on Maroko ametiasutused pädevad väljastama määruses nr 543/2011 ette nähtud vastavussertifikaate kõnealusel territooriumil koristatud puu- ja köögiviljadele?
3. Kui vastus teisele küsimusele on jaatav, siis kas nõukogu 28. jaanuari 2019. aasta otsus, millega kiidetakse heaks kirjavahetuse vormis leping, on kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 3 lõikega 5, selle artikliga 21 ja eelkõige ÜRO harta artiklis 1 meelde tuletatud tavaõigusliku enesemääramise põhimõttega?
4. Kas määruse (EL) nr 1669/2011 artikleid 9 ja 26 ning määruse (EL) nr 1308/2011 artiklit 76 tuleb tõlgendada nii, et Lääne-Sahara territooriumil koristatud puu- ja köögivilja pakendil ei tohi importimise ega tarbijale müümise etapis olla päritoluriigiks märgitud Marokot, vaid seal peab olema märgitud Lääne-Sahara territoorium?

[...] [Vorminõuded]